

3. Általános megjegyzések

3.1 Ezeknek a javaslatoknak javítaniuk kellene a – az oktatás, ifjúság és kultúra területére kiterjedő többéves – négy program működésén.

3.2 Korábbi véleményeiben az EGSZB arra ösztönözte az Európai Bizottságot, hogy egyszerűsítse a projekteket benyújtó szervezetek programokhoz és támogatásokhoz való hozzáférését, hogy – az éves irányvonalak meghatározása során a szervezetekkel való konzultáció elősegítése érdekében – hozza közelebb egymáshoz a tagállamokat, hogy rövidítse le a támogatások odaítélésének határidejét, és hogy ne nehezítse meg a projektek megvalósítását, különösen a túl hosszú határidők által, amelyek hatására a projektek megvalósítása előtt jóval korábban kidolgozott megvalósíthatósági tanulmányok akár érvényüket is veszítik.

4. Részletes megjegyzések

A szóban forgó határozat indokolásának 9., 11., 15. és 17. pontját tekintve az EGSZB felveti, hogy az átláthatóság, a jó

kormányzás és a tömegtájékoztatás érdekében kívánatos lenne, hogy az Európai Bizottság megismételje a nyilatkozatban rögzített kötelezettségvállalását, vagyis hogy haladéktalanul tájékoztatja a programbizottságot és az Európai Parlamentet azokról a határozatokról, amelyeket az 1720/2006/EK határozat 9. cikke (1a) bekezdéssel való kiegészítése alapján hoz.

Az EGSZB az új, 9. cikk (1a) bekezdés következők szerinti módosítását javasolja: „...e határozatot bizottság segítsége nélkül hozza meg és azokról a programbizottságot és az Európai Parlamentet haladéktalanul tájékoztatja”.

Az EGSZB tudomásul veszi, hogy a fenti módosítást az Európai Bizottság azért nem javasolja, mert szerinte ezzel a javaslat értelme olyan mértékben módosulna, hogy az már nem felel meg teljes mértékben az EUSz. 202. cikke által meghatározott komitológiai szabályoknak, és mert a határozat indokolása elegendő kötelező érvénnyel bír.

Kelt Brüsszelben, 2008. május 29-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: Az euró előnyei és haszna: ideje értékelni

(2008/C 224/27)

2007. szeptember 27-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján kezdeményezésszerű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az euró előnyei és haszna: ideje értékelni.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2008. április 30-án elfogadta véleményét. (Előadó: Umberto BURANI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. május 28–29-én tartott, 445. plenáris ülésén (a május 29-i ülésnapon) 130 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt:

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Tíz évvel az egységes valuta bevezetése után az EGSZB célszerűnek tartja, hogy mérleget vonjon azokkal az előnyökkel és hasznokkal kapcsolatban, amelyekkel az új valuta bevezetése járt a polgárok és a vállalkozások számára, mégpedig nem csak gazdasági és valutatechnikai szempontból – ezzel a feladattal a közgazdászok, politikusok és médiakomentátorok foglalkoznak – hanem **a fogyasztó szemszögéből** is. Más szavakkal: egy évtized tapasztalatai azt mutatják, hogy az eurónak értéke van, és hogy Európában történő bevezetése lehetővé teszi a világszintű részvételt egy megbecsült és stabil valutával. **Hogyan viszonyulnak a fogyasztók az egységes valutához?**

1.2 Jelen dokumentum alapja az euró bevezetéséből származó előnyök összefoglaló elemzése: egy olyan összkép, amely

mutatja mind az előnyöket, mind – a nemzetközi konjunktúrából fakadó – hátrányokat. A hangsúly az Eurobarométer által a polgárok körében végzett rendszeres felméréseken van, melyek célja annak megállapítása, hogy az európai polgárok hogyan ítélik meg az elért előnyöket.

1.3 Az eredmények számos országban pozitívak, más országokban azonban a megkérdezetteknek még mindig nagy százaléka véli úgy, hogy nehéz számára az új pénz használata, az árakat még mindig nemzeti valutára számolja át, az eurót teszi felelőssé az áremelkedésekért és csak fenntartásokkal hisz abban, hogy az egységes valuta összességében előnyös a gazdasági növekedés szempontjából. A felmérések tehát azt mutatják, hogy az euró még mindig nem ért el megfelelő sikert a nyilvánosság körében, valamint az összes tagállamban.

1.4 Első reakcióként kétségbe vonhatnánk a válaszok objektivitását, illetve megalapozottságát – ezt a hozzáállást az EGSZB elutasítja. Ahelyett, hogy a sikernek örülnénk, inkább arra kellene törekednünk, **hogy megértsük az elutasító magatartás mélyebb okait**, és annak járjunk utána, mit tehetnénk az elégedetlenség objektív és szubjektív okai ellen.

1.5 Az objektívan indokolt hozzáállást **célzott politikai intézkedésekkel**, illetve **óvintézkedésekkel** – például jobb fizetési rendszerekkel, vagy az **áremelkedés visszafogására alkalmas intézkedésekkel** – lehet megszüntetni, illetve enyhíteni, amelyeknek azonban összhangban kell lenniük a szabad piac és a verseny alapelveivel.

1.6 Nehezebb a helyzet a **szubjektív ítéletek** esetében: ilyenkor – a vélemények teljes tiszteletben tartása mellett – **utána kell járni a negatív hozzáállás mélyebb okainak**. Ehhez bizonyosan kommunikációs stratégiára lesz szükség, annak megvalósítása során azonban figyelembe kell venni a megcélzott nyilvánosság **különböző nemzeti és szociális jellegű érzékenységeit**.

1.7 Az Eurobarometer felmérései megmutatták, hogy milyen nagy különbség van az egyes tagállamok nemzeti hozzáállása között – ez elég ok arra, hogy **visszautasítsuk az egységes minta alapján történő megoldásokat**. Pontosabban vizsgálva a kérdést, nagy **szemléletbeli különbségek mutatkoznak a szociális réteg, illetve a képzettségi szint alapján**. A kommunikációs stratégiákat tehát úgy kell **célzottá** tenni, hogy a felhasznált eszközök maximális eredményre vezessenek.

1.8 Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy az optimális eredmények eléréséhez nem elég csupán egy, az euró érdekeit szolgáló kommunikációs stratégia. Az elvégzett elemzés kellőképpen kimutatta, hogy az eurót gyakran Európa szimbólumának tekintik, az elutasítás tárgya némelyek számára tehát nem maga az euró, hanem sokkal inkább maga az európai eszme. Ez arra enged következtetni, hogy az eurót szolgáló kommunikációs stratégia hosszú távú, nagyobb lélegzetű politikai koncepció részét kell, hogy képezze, amely csak akkor valósul meg, amikor az európai polgárok annyira azonosultak az európai érzéssel, hogy az erősebb az Európával kapcsolatos szkepticizmusnál.

1.9 A nemcsak gazdasági, de politikai és társadalmi egységként is működő Európa koncepciója mindazonáltal függ az élet-színvonalnak az egyenlőség, az együttműködés és a társadalmi béke jegyében történő fokozatos közelítésétől is. Ezt a célt csak akkor lehet megvalósítani, ha **konkrét tartalmakat** tárunk a polgárok elé. Ha ezek az előfeltételek nem teljesülnek, egyetlen kommunikációs kampány sem lehet sikeres.

1.10 Ezért az euró szélesebb körű elfogadtatásához a legfontosabb kiindulási pont egy olyan gazdasági és szociálpolitika lenne az EU-ban, amely ösztönzi a foglalkoztatást és a jövedelmet, és megfelelő társadalombiztosítási rendszert kínál. A polgárok csak ilyen körülmények között tanulják meg értékelni az európai projektet, és fogadják el következtetésként az eurót.

1.11 Az EGSZB tisztában van felelősségével és feladatával: a szociális partnerek kifejező eszközeként a polgárok, a munkavállalók és a gazdasági szereplők intézménye. Ez **konkrét együttműködést** tesz szükségessé **az eldöntendő kezdeményezések területén, szükség esetén pedig helyben tett intézkedéseket**

is. Ennek során főként a tagállami szintű intézményekhez fűződő kapcsolatok, illetve az EGSZB egyes tagjainak európai és nemzeti szervezetükben végzett munkája hasznosak.

2. Háttér

2.1 Hat évvel az euró bevezetése után az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (a továbbiakban: EGSZB) célszerűnek tartja, hogy mérleget vonjon azokról a hatásokról, amelyeket az új valuta az euróövezet polgáira ez idáig gyakorolt. Ez egyszerű feladatnak tűnik, hiszen a témában számos forrásból kiterjedt szakirodalom áll rendelkezésünkre. Ilyen források az Európai Bizottság, az Európai Központi Bank (EKB), az Európai Parlament, az egyetemek, a kutatóintézetek, a szakpublikációk és a sajtó, a tudósok és a szociális partnerek.

2.2 Úgy tűnhet azonban, hogy a témával foglalkozó munkák nagy része **egyoldalú tapasztalatok és szemléletek** vagy különféle, adott esetben egymásnak ellentmondó véleményeken alapuló **indirekt következtetések** eredménye. Az ilyenfajta megközelítés megfelel ugyan a demokratikus szabályoknak, azonban előfordulhat, hogy a problémák lényegét elfedik a mindenkori körülmények által diktált részletkérdések és – túlságosan gyakran – az egyes tagállamokon belüli eltérő álláspontok.

2.3 Az EGSZB meglátása szerint előrelépésre itt csak akkor lesz igazán lehetőség, ha **előítéletektől mentesen tekintünk a valóságra**. Abból a megállapításból kiindulva, hogy az euró általában véve vitathatatlan siker, meg kell vizsgálnunk, hogy a nyilvánosság meglehetősen része **miért tekint rá még ma is kritikusán; meg kell keresnünk e kritika alapjait**, és – ahol lehet – **megoldásokat kell javasolnunk**. Nem az a feladatunk, hogy komoly új felfedezéseket tegyünk vagy azt benyomást keltsük, hogy új kampányokat kell indítani a közvélemény figyelmének felkeltésére. E dokumentum célja szerényebb: mindössze új vitát szeretne ösztönözni a régen ismert problémákról.

3. Alkalmazott módszer

3.1 Elsőként – a már összegyűjtött adatok és az általánosan elfogadott hivatalos vélemények alapján – az euró előnyeit vesszük sorra. Ezt követi a helyszíni vizsgálatokból leszárt eredmények és nézetek segítségével készült kritikai elemzés, majd végezetül a valutát érintő bírálatok és kevésbé pozitív vélemények okainak általunk végzett elemzése. Az adott esetben felvetett javaslatok a már említetteknek megfelelően a **továbbmutató megfontolások alapjaként** értendők.

3.2 A legfontosabb forrásnak a Flash Eurobarometer 2006. novemberi, *The eurozone, 5 years after the introduction of euro coins and banknotes – Analytical report* [Az euróövezet öt évvel a közös európai valuta bevezetése után – elemző jelentés] című, 193. számát tekintettük. A felmérést az Európai Bizottság Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatósága szervezte és vezette, a kivitelezést pedig a Gallup Intézet vállalta. Keretében a legújabb (2007 óta) euróország: Szlovénia és a valutát 2008-ban bevezető Málta és Ciprus szakembereit is megkérdezték. Az olyan országokban, amelyek nem tagjai az euróövezetnek, szándékosan nem készült felmérés, mert e vizsgálat keretében kizárólag a közvetlenül érintettek tapasztalatai bírnak jelentőséggel.

3.3 Az adatokat kiegészítettük a 2007 szeptemberében az új tagállamokban végzett Eurobarometer felméréssel⁽¹⁾: itt számos esetben a „tapasztalatok” és az „elvárások” szembeállítására révén juthatunk hasznos felismerésekre.

4. Az euró előnyei a felmérés eredményei és hivatalos vélemények alapján

4.1 A közösségi forrásokból származó szakirodalom, illetve a közösségi fizetőeszköz védelmezői szerint az euró egy sor előnyt és hasznot hozott, amelyeket a következőkben támpontként sorolunk fel. A lista nem tartalmazza a már jól ismert indokokat, sem pedig a kritikai megjegyzéseket, amelyeket esetenként a polgárok felfogásáról szóló rész foglal.

4.2 Az előnyök és hasznok nem kritikai jegyzéke a következőket tartalmazza:

- európai identitás, melynek az euró a legfontosabb konkrét tényezője,
- az euró a nemzetközi ár-összehasonlítások eszköze, valamint a verseny fokozásának eleme,
- kiküszöbölő árfolyamkockázatokat és a valutától függő átváltási költségeket,
- kiküszöbölő annak lehetőségét, hogy a valuták leértékelését versenyintézkedések ösztönzésére használják és/vagy a kereskedelmi stratégiákat a leértékelési forgatókönyvek alapján határozzák meg,
- jobban védi az euróövezet országait a külső zavaroktól,
- az eurónak csökkentő hatása van az inflációra és a kamatlábakra, amelyhez bizonyos mértékben az inflációs kockázati prémiumok csökkenése is hozzájárult,
- a lisszaboni stratégia keretében az euró a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás tényezője,
- Európa kiemelt szerepe a valuták területén és az euró tartalékvalutaként játszott szerepének megerősítése,
- az euró stabilizáló tényezővé vált a világgazdaságban,
- az euró nagyban megkönnyítette és olcsóbbá tette a turizmust, illetve a munka miatt történő lakhelyváltást, főként az euróövezeten belül.

4.3 A felsorolt, kevésbé vitatott előnyök mellett – eltekintve azok bizonyos fokú árnyalásától, hogy kevésbé tűnjenek kulcsfontosságúnak – **jelen vannak az „erős” valutával kapcsolatos, esetlegesen vitás szempontok is.**

4.4 Kertelés nélkül ki kell jelentenünk, hogy egy erős valuta **egyesek számára előnyökkel, míg mások számára hátrányokkal jár.** Itt mégis arról a nemzetgazdasági nettó hasznról van szó, amely az euró esetében nem kérdéses. Kívánatos továbbá egy **stabil valuta**, és az euró ilyen, hiszen elősegíti a gazdaság stabilitását, amely a konjunkturális megrázkódtatások ellenére is növekszik. A gazdasági szférán kívüli értéke olyan

eseményektől függ, amelyek hatásai megfelelő gazdaságpolitikai és pénzügyi intézkedések révén enyhülnek, még ha egészen nem is szűnnek meg.

5. Az euró előnyei és hátrányai a polgárok szemszögéből

5.1 **Az euró mint készpénzfizetési eszköz.** Hét évvel az euró bevezetése után meglepően hat, hogy a megkérdezettek 41 %-a nyilatkozza: a közös valuta használata számára „némi nehézséget” vagy „nagy nehézséget” jelent. Ez az arány lassanként csökken, mindazonáltal még mindig jelentős. A felmérések e problémák jellegét nem pontosítják. Mégis – ha belegondolunk, hogy a nagy többség (országanként 63–93 %) ezek után azt nyilatkozza, hogy nem okoz számára gondot az érmék és bankjegyek felismerése – adja magát a feltételezés, hogy **e negatív hozzáállás inkább érzelmi**, mint racionális alapú. Valószínű, hogy azok, akik azt állítják: problémáik vannak az euróval, számottevő mértékben ugyanazok, mint akik nem nézték jó szemmel a közös valuta bevezetését, és az is nagyon valószínű, hogy ezek az emberek részben a szociálisan rosszabb helyzetben lévő rétegekhez tartoznak. Mindenesetre a nehézségek tekintetében adott válasz statisztikailag nehezen egyeztethető össze a pénz alkalmazása tekintetében adott válasszal.

5.1.1 Ezek a kétségek csak erősödnek, ha összehasonlítjuk a válaszokat egy 2007-ben, az új tagállamokban végzett felméréssel: ott a megkérdezettek mintegy kétharmada látott már eurót papírpénz és aprópénz formájában, 44 %-uk használta is. Aligha érthető, hogy az euróövezet országaiiban a valutát közel tíz éve ismerő megkérdezettek 41 %-a nehézségekről számol be – ellentétben az új tagállamokkal, ahol a megkérdezettek 44 %-a alkalmazza (vagy alkalmazta) már az eurót, és nem számolt be problémákról e téren.

5.1.2 Tisztán kommunikációs intézkedésekkel nem érhetünk el változásokat ebben a hozzáállásban. Ha egyértelműen csupán viszonylag csekély (vagy akár minimális) nehézségek adódnak, akkor **tagállami szintű célzott intézkedésekre** kell törekedni. Ebben az összefüggésben inkább a képzés, mint a kommunikáció játssza a döntő szerepet. Amennyiben azonban a vélt nehézségekről végül az derülne ki, hogy rejtett ellenszenvet fejeznek ki mindennel szemben, ami Európával kapcsolatos, akkor e célzott intézkedések nem vezetnek eredményre. A hozzáállás ebben az esetben csak Európa eszméjének egyre szélesebb körű elfogadásával változhatna meg.

5.2 **Az euró mint az ár kiszámításának alapja és a fogyasztással kapcsolatos döntések egyik tényezője.** Kezdetből fogva lehetett sejteni, hogy a lakosság bizonyos (országanként kisebb vagy nagyobb) része **továbbra is az adott ország régi valutájában gondolkodik** majd. A felmérés eredményei igazolják ezeket az előrejelzéseket: az ár kiszámításánál a fogyasztók 40 %-a mindig vagy néha az adott ország régi valutájára vonatkoztat – függetlenül attól, hogy mindennapi fogyasztási cikkek vásárlásáról vagy nagyobb beszerzésekről van szó.

⁽¹⁾ „Az euró bevezetése az új tagállamokban”, Flash Eurobarometer 207. szám, Gallup Intézet, 2007. október.

5.2.1 A fogyasztással kapcsolatos döntéseket tekintve még mindig sokan vannak (59 %), akiket az euró vásárláskor negatívan vagy pozitívan befolyásol. Azonban lassanként (a 2003. évi 31 %-ról 2006-ban már 41 %-ra) emelkedett azoknak a száma, akik **a közös valutában semleges elemet** látnak. Egyidejűleg (39-ről 33 %-ra) csökkent azoknak az aránya, akik saját állításuk szerint azért vásárolnak kevesebbet, mert félnek, hogy túl sokat költenek, míg nem változott (25 %-kal szemben 26 %) azoknak az aránya, akik azt nyilatkozták, hogy azért költenek túl sokat, mert nincsenek tisztában a valuta értékével.

5.2.2 Az imént kifejtett két szempont – az adott ország régi valutájára való vonatkoztatás és az euró mint semleges elem – nem feltétlenül függ össze egymással, és azt sem támasztja alá semmi, hogy a két esetre jellemző **hasonló százalékos arány (mintegy 40 %)** ugyanarra a népességcsoportra vonatkozik.

5.3 **A kettős árfeltüntetés célszerűsége és a fogyasztói preferenciák.** Arra a kérdésre, hogy a kettős árfeltüntetés hasznos és fogyasztói szempontból kívánatos-e, a megkérdezettek két különböző felmérés keretében megegyező módon válaszoltak: **a jelentős többség (kb. 60 %) az ilyen intézkedést egy megfelelő átmeneti időszak után sem hasznosnak, sem szükségesnek nem találja.** Megjegyzendő, hogy a kettős árfeltüntetés ellenzőinek aránya idővel fokozatosan nőtt, ami egyértelműen arra enged következtetni, hogy a közös valuta egyre inkább beépül (vagy – derülátóbb elemzések szerint – már be is épült) az emberek mindennapjaiba.

5.3.1 A polgároknak a kettős árfeltüntetés kérdésére adott válaszai nem meglepőek, ha az euró bevezetése óta eltelt időre gondolunk. Ezt a szempontot mégis előtérbe kell, hogy helyezzék **azok az országok, amelyek a legutóbb léptek az euróövezetbe** (Szlovénia, Ciprus és Málta) és **amelyek belépése küszöbön áll** (balti államok és Szlovákia). A 2007 novemberében végzett Eurobarometer-felmérés egyértelművé tette, hogy az emberek nagyon félnek az euró bevezetése miatti áremelkedésektől. A tapasztalat azt mutatta, hogy **a kettős árfeltüntetés kedvező értelemben vett elrettentő hatással járhat, amennyiben ellenőrzések és elrettentő intézkedések kísérik**, ami az első euróországokban nem mindig valósult meg. Az Európai Bizottság nemrég foglalt állást ezzel kapcsolatban: **a kettős árfeltüntetés hat hónapig előírás lesz, azonban egy évnél tovább nem folytatható.**

5.4 **Bankjegyek és érmék.** A bankjegyek és érmék jelenlegi címletenkénti megoszlására vonatkozó felmérésből az derül ki, hogy a bankjegyeknél egyértelműen semmilyen fellépésre nincs szükség, míg a megkérdezettek **jelentős része** (amely mindazonáltal a finnországi és németországi 80 % és az írországi és olaszországi 33–35 % között **ingadozik**) a fizetési forgalom kényelmességére és egyszerűségére hivatkozva amellel érvel, hogy **a jelenleg forgalomban lévő érmék körét az egy- és kétcentesek kivonásával csökkenteni kellene.** A többség ugyanakkor attól tart, hogy a legkisebb nominális értékű érmék kivonása **hozzájárulhat az árak emelkedéséhez.** Ez az aggodalom azokban az országokban is széles körben elterjedt, amelyekben a többség a szóban forgó érmék forgalomból kivonását tartja kívánatosnak.

5.4.1 A tapasztalatok azt mutatták, hogy **a kiskereskedelemben** az euró bevezetése során vagy azt követően tapasztal-

ható **áremelkedések nagy része** főként arra volt visszavezethető, hogy az árak átszámításánál az öt tizedes alatti tizedes értékeket is **felfelé kerekítették.** Ehhez a trükkhöz egyesek a hatóságok és a kisérmekek értékét elhanyagolhatóan ítélő vásárlók általi ellenőrzés csekély mértékét használták ki. Ezeket a praktikákat főleg az olyan országokban alkalmazták, amelyek korábbi saját valutájának egységértéke alacsony volt (pl. Olaszországban). Az EGSZB meglátása szerint az egy- és kétcentes érmék kivonása **semmiképpen sem tanácsos.** Az egyes piaci szektorok által emlegetett **kényelmesség** ellentmond a közérdeknek.

5.5 Különös figyelmet érdemel **az euró alkalmazásának kérdése, amikor az utazók az euróövezeten kívül eső országokban látogatnak.** Átlagban a megkérdezettek több mint 50 %-a mondta azt, hogy az euróövezet határain túli utazások során is kisebb-nagyobb mértékben euróval fizet. A megkérdezettek e részének aránya azonban országonként jelentősen ingadozik (a megkérdezett görögök esetében a legmagasabb: 72 %, míg a finneknél a legalacsonyabb: 38 %). Öröndetes tény, hogy a közös valuta – presztízse és felhasználóinak száma alapján – számos üdülés céljából felkeresett országban szívesen látott fizetőeszköz.

5.5.1 Mindamelllett **óvatossági alapon tanácsos összehasonlítani annak előnyeit**, hogy külföldi utazásnál nem kell pénzt váltani, **az ezzel járó költségekkel.** A helyszíni vizsgálatból az derül ki, hogy legtöbb esetben **az „erős valutájú” harmadik országokban a kereskedelmi fizetéseknél alkalmazott euróátváltási árfolyam jelentősen kedvezőtlenebb, mint a hivatalos árfolyam.** Ezt a szempontot sem a kérdőívek, sem a megkérdezettek nem említették, ami egyértelműen arra utal, hogy az érintettek az átváltási költségeket másodlagosnak tekintik, vagy észre sem veszik.

5.6 A közös valuta szokásos alkalmazásáról szóló fejezet a legfontosabb kérdéssel zárul, amely azt vizsgálja, hogy **a polgárok összességében miként értékelik az eurót. Előny vagy hátrány származik belőle több?** Az ehhez a szemponthoz tartozó válaszok elemzése leginkább a **jövőbeli kommunikációs stratégiák** érdekében fontos. Rámutat továbbá arra, hogy szükség van az euróval kapcsolatos **közösségi intézkedések**, illetve az **egyes kormányzatok és polgáraik közötti kapcsolatok átgondolására.**

5.6.1 Azoknak a polgároknak a százalékos aránya, akik **az euró bevezetését előnyösnek** ítélik meg, a legutóbbi felméréskor **48 %-ot** tett ki, és ezáltal **jelentősen alacsonyabb** volt, mint a 2002. szeptemberi eredmény (59 %). Ez igen kifejező adat – főleg, mert a tendencia folytatódik. A polgárok egy kisebb, állandó része azt a nézetet képviseli, hogy az új valutára való átállásnak semmiféle hatása nem volt (7–8 %), míg az **ellentétes nézetet képviselők aránya egyre emelkedik** (29-ről **38 %-ra**).

5.6.2 **A pozitív válaszok** országonkénti vizsgálatánál első helyen Írország (75 %), Finnország (65 %) és Luxemburg (64 %), vagyis erőteljes gazdasági növekedést felmutató országok állnak. **A negatív válaszok** ezzel szemben túlnyomórészt Olaszországban (48 %) születtek, amelyet Görögország (46 %) és Németország (44 %) követ, míg a franciaországi érték éppen a középérték felett van (51 %). **Óvatosnak** kell tehát lenni, ha

megpróbálunk közvetlen **összefüggést találni az euró kedvező megítélése és a gazdasági növekedés között**. Jóllehet igaz, hogy a kedvezőbbben vélekedő országok mindegyike elégséges növekedést mutat, és a kedvezőtlenebb hozzáállású országok között gyengén fejlődő országok (Olaszország és Görögország) is vannak, az euróövezet két legnagyobb országában – Németországban és Franciaországban – azonban jó növekedési ráták mellett viszonylag kedvezőtlenek a vélemények.

5.6.2.1 Az EGSZB szerint ez képezi **az egész vizsgálat sarkalatos pontját**: ahogyan az 5.1.1. pontban rámutattunk, meg kellene vizsgálni, mennyiben van **összefüggés az euró mint valuta elfogadása és az Európai Unió elfogadása között**. **Elképzeltető a konjunktúrával való összefüggés is**, amelyet leegyszerűsítve egyenlőnek tekintenek az euróval. Más szóval: az euró mint valuta értékelésénél alkalmasint van egy **érzelmi, illetve ideológiai alkotóelem**, amelynek a valutához magához semmi köze sincs.

5.6.3 A gyenge gazdasági növekedés okai sokrétűek, gyakran együttesen lépnek fel, és egymással kölcsönhatásban vannak. A pénzügyi okok mellett (inflációs ráta, valutaátváltási árfolyamok, kamatlábak) még olyan szempontok is idetartoznak, mint a termelékenység, a versenyképesség, a bérszínvonal, a fogyasztói viselkedés, a fizetési mérleg, a társadalmi béke, a költségvetési deficit stb. Ez az összetett témakör politikusok, gazdasági szakemberek és szociális partnerek közötti viták tárgyát képezi. Az átlagpolgár ellenben rendszerint **leegyszerűsített nézőpontot** képvisel, és arra a szempontokra összpontosít, amely mindennapi életét a leginkább meghatározza: a pénzre.

5.6.4 Szakmai körökben van egy olyan irányzat, amely a gyenge gazdasági növekedést a **pénzügyi politikára** vezeti vissza. Egyes gazdaságkutatók és pártok szerint ugyanis a pénzügyi politika felelős azért, hogy az átváltási árfolyamok nem képesek ellenállni az emelkedésnek, ráadásul nem gondoskodik a növekedés és foglalkoztatás megfelelő kamatpolitikai intézkedések révén történő kielégítő támogatásáról. Jelen vélemény nem alkalmas ennek a kérdésnek a megvitatására, de a közvélemény ebben az esetben is az eurót tekinti a problémák okának.

5.6.5 Az euró bírálata, ami különösen a gyenge gazdasági növekedést felmutató országokra jellemző, bizonyos mértékig a gazdaságilag **erősebben növekedő országokban** is megfigyelhető. Ez utóbbiakban az elutasító magatartást az is erősíti, hogy a lakosság egyes csoportjai már az euró bevezetése előtt rendkívül **tartózkodóan vették tudomásul saját erős és jó nevű valutájuk kivonását a forgalomból**, mivel e valuta nemzeti tekintélyük és identitásuk egyik szimbóluma volt. Ezeket az okokat még ma is említik azokban az országokban, amelyek az euró bevezetése ellen döntöttek.

5.7 Az **eurót támogató szavazatok elemzése** egyértelműen alátámasztja az 5.6.3. és 5.6.4. pontban megfogalmazott

feltevéseket⁽²⁾. Legtöbb támogatóra az euró a lakosság azon rétegeiben talál, amelyeket valamennyi szociodemográfiai tanulmány a tájékozottabb kategóriába sorol: az eurót jobban támogatják a férfiak, az önálló vállalkozók és alkalmazottak, a fiatalok, a városiak és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők, mint a nők, a munkások és munkanélküliek, az idősek, a vidékiek és a népesség kevésbé képzett csoportjai. **A jobb tájékozottság erősebb gondolkodást és ítélőképességet jelent.**

5.7.1 Túlságosan egyszerű lenne feltételezni, hogy az euróval szembeni elutasító magatartás leküzdéséhez elegendők a tisztán kommunikációs intézkedések. A megfelelő döntéseket mégis az adott tagállam specifikus helyzetének fényében kell értékelni. Egyes országokban az tájékoztatás szinte túlságosan hatékony, mindazonáltal gyakran inkább kritikára hajlik. Ezen a területen a pártok és néha a kormányzatok is döntő befolyással bírnak a közvélemény alakulására. Nem félretájékoztatásról van szó, hanem olyan meggyőződések alapuló kommunikációról, amelyeket egy demokráciában tiszteletben kell tartani. Mindamelllett az a benyomásunk, hogy **az eurót támogatók többségének meggyőzőbben, energikusabban és határozottabban kellene síkraszállniuk a közös valuta mellett.**

5.7.2 Egy olyan kampány, amely túlnyomórészt politikai, gazdasági vagy pénzügyi alapokra támaszkodva támogatná az eurót, valószínűleg mégsem befolyásolná jelentősen a közvéleményt. A **gyakorlatias és polgárok közeli szempontok** hangsúlyozásával több támogatást lehetne szerezni az euró számára. Ez a fajta kommunikáció minden bizonnyal **nagyobb visszhangot váltana ki**, hiszen az egyes polgárok mindennapi életét érinti – és nincs szükség elvont alapelvek kifejtésére. Más szóval: ez a **megközelítés egyszerűbb**, mégsem felületesebb. Az ilyen jellegű kommunikációra az állami szervek alkalmasak a legkevésbé. Ezért a **gazdasági szereplők és szociális partnerek** figyelmét kellene felhívni erre a kérdésre, és nekik kellene vállalniuk a kommunikációs tevékenységet. Közelebb állnak a polgárokhoz, és minden bizonnyal nagyobb a meggyőző erejük is.

5.7.3 Az euró támogatói által elsősorban említett, praktikus jellegű érv az **idegenforgalom**. A **külföldi utazások** egyszerűbbek és olcsóbbak lettek (különösen az euróövezet országaiban, de harmadik országokban is). Ehhez jön még az **árösszehasonlítás**⁽³⁾ lehetősége. Az utazási és ingatlanpiacok, általában véve az utazásszervezők és a fizetőkártya-kibocsátók munkájuk során ezt az „előnyt”, és különösen az átváltási költségek megszűnését, valamint a számlázott költségek biztonságát állíthatnák előtérbe. A pénzügyi szektor fontos szerepet játszik, mivel a pénzügyi területén megfigyelhető legfrissebb fejlemények (egységes eurófizetési térség) eredményeképpen az euróövezetben a kifizetések a belföldi átutalásokhoz hasonlóan biztonságosak, gyorsak és díjmentesek. Nélkülözhetetlen azonban az illetékes hatóságok általi **gondos felügyelet**, amellyel biztosítható, hogy a pénzügyi szektor szigorúan betartsa a szabályokat.

⁽²⁾ Országokra lebontott szociodemográfiai elemzések hiányában az 5.6.4. pontban található feltevésről nem lehet állást foglalni.

⁽³⁾ Ez a megkérdezettek 30 %-a által említett érv valószínűleg a nemzeti piacra vonatkozik, de megfelelően kiterjeszhető az euróövezetre is.

5.7.4 Első pillantásra kevésbé egyértelmű az euró támogatói által (fontossági sorrendben) harmadikként említett érv: **Európa tekintélyének erősítése**. Ezt az általános és elméleti érvet széles körű, általános jellegű intézkedés tárgyává kell tenni.

5.8 Még érdekesebbnek tűnik azonban az **eurószeptikusok érveinek** vizsgálata. A polgárok túlnyomó többsége (2006-ban 81 %, és ez az arány folyamatosan növekszik) az eurót teszi **felelőssé az emelkedő áráért**. Ez a hozzáállás már a közös valuta bevezetése előtt kirajzolódott. Már akkor sokan tartottak attól, hogy az ártermelők és szolgáltatók (és különösen a kereskedelem) a nemzeti valuta átszámításából fog majd profitálni, valamint hogy jogtalanul felkerekítik és megemelik majd az árakat. Az Európai Bizottság állította, hogy ez nem így lesz. A kormányzatok úgy próbáltak segíteni, hogy támogatták a kereskedelmi szereplőkkel kötött megállapodásokat. A fogyasztóvédelmi szervezetek elővigyázatra intettek.

5.8.1 A konkrét következmények már napjaink történelméhez tartoznak: egyes országban betartották ezeket a megállapodásokat (az EGSZB úgy véli, hogy itt Ausztriát kellene követendő példaként említeni), másokban kevésbé, és megint másokban egyáltalán nem. Hogy ezért ki a felelős, azzal itt és most nem tudunk foglalkozni. Azonban egyértelmű, hogy **számos országban az áremelkedés éppen az euró bevezetésével kezdődött**. Ebből adódott az az általános benyomás, hogy az áremelkedést az euró „okozta”. Ez a benyomás a mai napig nem szűnt meg, és egyre inkább megszilárdul, mert hiányzik egy olyan **tájékoztatás, amely a problémát a megfelelő megvilágításban mutatja be**: az euró egyesek számára jó profitlehetőséget nyújtott, önmagában azonban mégiscsak „semleges” eszköz, és az is marad. Ennek az üzenetnek a közvetítésére még nem történt kísérlet, vagy ha történt, akkor hatása igen gyenge volt.

5.8.2 A későbbi áremelkedésekre az eurónak semmiféle hatása nem volt. A bevezetését és konszolidációját követően **a valuta a piac alakulásának mértékegységévé, nem pedig okává vált. Az inflációt, az átváltási árfolyamok viszonyát és a spekulációkat nem az euró befolyásolta**: ezek az egyes **nemzeti valuták mellett is bekövetkeztek volna**, adott esetben az euróhoz képest akár nagyobb mértékben is. Az ebben és az előző pontban említett szempontokat **egyszer és mindenkorra tisztázni kell**. Ezt – az euróval szembeni, továbbra is tapasztalható kételkedés és ellenszenv feloldása szempontjából döntő fontosságú – érvet hangsúlyozni kell, és előtérbe kell helyezni a szociális partnerek, a kormányzatok és az Európai Bizottság részvételével zajló **kommunikáció** során.

5.8.3 Az eddigi fejtegetésekkel bizonyos mértékig összefüggő másik érv az **árkonvergencia**, vagyis az az állítás, hogy az euró hozzájárul **az euróövezeten belüli széles körű árkonvergenciához**, mégpedig a különféle tagállamok között létrejövő konkurenciának és – az árakat végre összehasonlítni képes – fogyasztók oldaláról érkező nyomásnak köszönhetően. Ez a feltevés volt az euró bevezetését megelőző kampány tárgya és egyik legerősebb érve. Kialakítása miatt a kampány egyébként lehet, hogy túlzott elvárásokat keltett, mivel e **konvergencia korlátozott mértékét** nem pontosították. Azt ugyanis nem említették, hogy a fogyasztók számára a legfontosabb, és az

általuk legközvetlenebbül érzett kiadásokat – azaz a **helyben előállított és fogyasztott áruk és szolgáltatások árait** – ez a **konvergencia nem érinti**.

5.8.4 Úgy tűnik, a felmérés alátámasztja ezt a benyomást: a megkérdezettek 68 %-a azon a véleményen van, hogy az euró nem járult hozzá az árkonvergenciához (45 %), illetve „nem tudja” (23 %). A válaszadók 32 %-a ellentétesen vélekedik. A felmérés e részéből azonban hiányzik egy jelentős tény: nem ismeretes, hogy a válasz intuitív, azaz érzelmi indíttatású vagy közvetlen tapasztalatokon (külföldi utak, áruk vagy szolgáltatások határon túli megvásárlása) alapul. A kommunikációs kampányban **az árkonvergenciára irányuló elvárásokat mérsékelni kell, és meg kell nevezni azokat az okokat, amelyek miatt e konvergencia korlátozott**. Ezenfelül ki kell fejteni, hogy az a tény, mely szerint a helyben előállított és fogyasztott termékeken és szolgáltatásokon kívüli területeken nem vagy csekély mértékben alakult ki árkonvergencia, olyan tényezőkkel függ össze, amelyeknek semmi közük a közös valutához, ugyanis a kereslet és kínálat elvével, a szállítási költségekkel vagy az adózással kapcsolatosak. Összefoglalva azt lehet mondani, hogy az euró azokon a területeken, ahol erre lehetőség volt, hozzájárult az árkonvergenciához. Az árak közötti különbségek azonban itt, Európában is fennmaradnak, akárcsak az Egyesült Államokban, ahol pedig mindig is egységes volt a valuta.

6. Politikai szempontok

6.1 A megkérdezettek nagy többsége (75 %) azon a véleményen van, hogy az euró mint **nemzetközi valuta** fontos szerepet játszik. A válaszadók jóval csekélyebb részét érdekli az átváltási árfolyam, habár hozzátéve, hogy meg tudja becsülni, milyen erős az euró a dollárral szemben. Közel azonos, illetve valamivel magasabb százalékos arányban (78 %) képviselik a válaszadók azt a véleményt, hogy az eurónak **semmiféle hatása nem volt európai identitásukra**. A válaszok tagállamonkénti értékelése elgondolkodtató és némileg meglepő: azok az országok, amelyekben az eurót az európai identitás érzékelése fontos tényezőjének tekintik, a következők: Írország (56 %), amelyet nagy lemaradással követ Olaszország (28 %) és Luxemburg (19 %). A legalacsonyabb százalékos arányokat Hollandiában, Görögországban, Németországban és Ausztriában mérték (10–14 %). 1.1

6.1.1 Magyaratzként – jóllehet csak néhány ország esetében – arra utalhatnánk, hogy Olaszország, amelynek nemzeti valutája sorozatos ingadozásoknak volt kitéve, azon országok közé tartozik, amelyekben az eurót az európai identitás tényezőjeként ismerik el, míg többek között és Németország, amely országok büszkének voltak erős és stabil valutájukra, negatívan áll hozzá az euróhoz. A többi országban különféle okok és tapasztalatok érvényesülnek: a tájékoztatás hiánya, közömbösség, csekély érdeklődés **egy olyan Európa iránt, amely tekintélyes valutát vezet be**. Ezt a legutolsó szempontot úgy tűnik, hogy egy több tekintetben is meglepő tény igazolja: a megkérdezettek nagy többsége minden országban, az eurót támogatókban is, azon a véleményen van, hogy az **euró semmiféleképpen nem hatott az európai identitás érzékelésére**.

6.1.2 Meg kell jegyezni, hogy jelentőségének a nemzetközi szintéren való bizonyítása ellenére az eurót évekkal a bevezetését követően még mindig nem úgy érzékelik, mint **az európai identitás tényezőjét és szimbólumát**. Mivel ez a hangulat sokrétű egyéni érzékeléseken alapul, lehetetlen olyan specifikus kampányokat folytatni, amelyek a polgárok hozzáállásának megváltoztatására irányulnak. Változást csak fokozatosan lehet elérni, amennyiben felszámoljuk **az ilyen hozzáállás okait**. Más szóval: az euró csak akkor válik majd az európai identitás szimbólumává, ha a polgárok magukévá teszik azt a tényt, hogy „európaiak”.

6.2 Optimizmusra ad okot a válasz arra a kérdésre, hogy számolhatunk-e **az euróövezet új tagállamokra való kiterjesztésével**. A megkérdezettek közel 80 %-a (illetve minden országban több mint a fele) ezt biztosnak, illetve valószínűnek tartja. Az EGSZB ezt a választ **az euró vonzerejébe vetett bizalom jelének** tekinti, amely nem létezne, ha az emberek az eurót valóban úgy értékelnék, hogy politikailag gyenge és negatív hatásokkal jár.

7. A gazdaságpolitikák összehangolása és a stabilitási paktum

7.1 Célszerű lenne ezeket a jelentős és koncepcionális jellegű kérdéseket külön fejezetben tárgyalni. Az EGSZB a szóban forgó szempontokra már számos véleményben kitért, és fenntartja magának a jogot, hogy a következőkben újból foglalkozzon vele. Most elegendő annyit megjegyezni, hogy a válaszadók mintegy fele tudja, hogy **a gazdaságpolitikák összehangolása közönségi szinten folyik**. Többségük azonban úgy látja, hogy **ez az összehangolás nem kap elég figyelmet**. Az országokénti elemzésből kiderül, hogy az ismeretek szintjét és az erre épülő értékeléseket tekintve jelentős különbségek vannak az egyes országok között. Feltűnő az az objektivitás, amellyel a megkérdezettek **saját országuk gazdasági helyzetét** megítélik: a kedvező gazdasági fejlődéssel jellemezhető országok polgárai tisztában vannak e ténnyel, és a nehéz gazdasági helyzetben lévő országokból származók is habozás nélkül beismerik ezt az állapotot.

7.2 A stabilitási paktum vonatkozásában a nemzeti szintű ismeretek és különbségek körülbelül megfelelnek a gazdaságpolitikára vonatkozó ismereteknek. Mindazonáltal a megkérdezettek háromnegyede egyetért abban, hogy **a stabilitási paktum erős és stabil eurót garantál**. Jellemző, hogy a másképpen vélekedők legnagyobb arányban azokból az országokból származnak, ahol a tapasztalt áremelkedést az emberek burkoltan az euró rovására írják.

7.3 A felmérésből tehát egyértelműen kiderül, hogy általános az a meggyőződés, mely szerint az egyes országokban az euró felelős a gazdasági helyzetért és az áremelkedésért, illetve némelykor a kedvező gazdasági fejlődésért is – az egyének sajátos (nemzeti) nézőpontjától függően. Rá kell mutatni arra, hogy az euróövezet gazdasága megvédi az eurót az olyan zavaró hatásoktól, amely különben az egyes országokat önmagukban, ráadásul erősebb mértékben sújtaná. Minden polgár fel kell, hogy tegye magának a kérdést, hogy országában milyen lenne a

gazdasági helyzet az euró bevezetése nélkül. Melyik nemzetgazdaság tudott volna egyedül, magára hagyva szembeszállni azokkal a külső problémákkal, amelyek az elmúlt években jelentkeztek és bármikor újra érinthetik a világgazdaságot?

8. Az új tagállamok

8.1 Lehetetlen egyetlen dokumentumban összefoglalni azokat az elemző megfontolásokat, amelyek az euróországokat és a 11 új, köztük a három legutóbb csatlakozott tagállamot, valamint a hosszabb-rövidebb időn belül csatlakozó államokat érintik. A 2007. szeptemberi felmérés bizonyos kulcskérdéseire adott válaszok elemzéséből azonban hasznos ötleteket nyerhetünk azon jövőbeli intézkedések szempontjából, amelyek a közös valuta elfogadására vonatkoznak.

8.2 **Az euró bevezetésének nemzeti szintű következményeiről** szóló véleménykutatás azt mutatja, hogy a polgárok nagy része (53 %) pozitív hozzáállású, míg 33 %-uk ellenzi az eurót, 15 % pedig „nem tudja” (*). **Az euró bevezetéséről általában** szóló kérdésre nagyon hasonló átlageredmény jött ki. A támogatók és ellenzők aránya mindkét esetben jelentősen ingadozik az egyes országok között. Így az ellenzők aránya a lettországbeli 55 % és a romániai 18 % között változik. A negatív hozzáállás alapvetően az alacsony népességű országokban fejeződik ki erősebben.

8.2.1 Ha összehasonlítjuk ezeket az adatokat az euróországok adataival (lásd az 5.6. pontot), ez utóbbiakban kisebb az euró támogatóinak részaránya. Az EGSZB ezt bizonyos mértékig csodálkozással veszi tudomásul, úgy véli azonban, hogy ez az adat, amennyiben ténylegesen a valóságot tükrözi, valószínűleg inkább az Európai Unióval szemben elterjedt kedvetlenséggel, mintsem a közös valuta elutasításával függ össze (lásd az 5.6.2. pontot).

8.3 A fogyasztók szempontjából legfontosabb ismeretlen tényező **az euró bevezetésének az árakra gyakorolt hatása**: a megkérdezettek háromnegyede tart az áremelkedéstől, míg 11 % semleges elemet lát az euróban és 6 %-uk az árak csökkenésére számít. Ezeket az adatokat össze kell vetni az euróövezet országainak adataival (lásd az 5.1. pontot). Ott a megkérdezettek több mint 80 %-a a közös valutát teszi felelőssé a megemelkedett árakért. Ebből arra lehet következtetni, hogy a meglévő tapasztalatok megerősítik azon országok félelmeit, amelyek az eurót még nem vezették be. Ez a feltételezés azonban nemcsak erősen egyszerűsít, hanem félre is vezet, **mivel Európa és az egész világ minden országában emelkedtek és még mindig emelkednek az árak**. Érdekes lenne megvizsgálni, hogy azokban az országokban, ahol nincs euró, milyen okokra vezetnek vissza az áremelkedést.

8.4 **Az euró bevezetésének pozitív hatásaira** vonatkozó kérdésre adott válaszokból az derül ki, hogy a megkérdezettek nagy többsége azt várja: a közös valuta hasznos fizetőeszköz lesz a külföldi utazásoknál, lehetővé teszi áruk és szolgáltatások megvásárlását más országokban, megkönnyíti az árak összehasonlítását, és megtakarítja az átváltási költségeket. Egy kisebb

(*) A végösszeg a kerekített számok miatt nem pontosan 100 %.

részük azt gondolja, hogy az euró megvédi hazáját a nemzetközi krízisektől. **Ezek az elvárások megfelelnek azoknak az előnyöknek,** amelyeket a polgárok a jelenlegi euróországokban tapasztaltak, ami – még a legmakacsabb ellenzők számára is – igazolja, hogy az elvárások terén nem kellett csalódn.

8.5 Azoknál a kérdéseknél, amelyeket nem lehet ilyen közvetlen módon érzékelni, a válaszok nem ennyire határozottan pozitív kicsengésűek; ezekre a válaszadók nagy része „nem tudom”-mal felelt. Ez egyértelműen mutatja, hogy **a polgárok olyan problémák esetén, amelyeket nem ennyire közvetlenül észlelnek, óvatosabban vagy egyáltalán nem válaszolnak.** Ebből a látószögéből szemlélve az eredmények kifejezetten pozitívak: 66 % véli úgy, hogy az euró erősíteni fogja Európa pozícióját a világban, és a válaszadók mintegy fele hiszi, hogy az euró biztosítja az árstabilitást, elősegíti a növekedést és a foglalkoztatást, valamint garantálja a költségvetési egyensúlyt. Arra a kérdésre azonban, hogy várható-e alacsonyabb kamatlábak, a válaszok jobban eltérnek egymástól: a válaszok egyharmad arányban oszlanak meg az „igen”, a „nem”, illetve a „nem tudom” között.

8.6 A politikai értékre vonatkozó kulcskérdés az volt, hogy az eurót olyan tényezőnek tekintik-e, amely szerepet játszik az európai tudat kialakításában. A megkérdezettek 53 %-a adott erre igenlő választ, míg 35 %-uk válaszolt nemmel. Ez a szám már önmagában is örvendetes, és csak még kedvezőbbé válik, ha arra gondolunk, hogy a kérdésre 2004-ben 47 % válaszolt igennel, és 45 % nemmel. Ha összehasonlítjuk ezeket az adatokat az euróországokban végzett felmérések eredményeivel (lásd a 6.1. pontot), kételyeink támadnak. Az euróvezetben megkérdezettek több mint háromnegyede azt mondta ugyanis, hogy az euró semmiféleképpen sem változtatta meg hozzáállását az európai identitáshoz.

9. Zárógondolatok

9.1 Az Eurobarometer felmérései a polgárok euróhoz való hozzáállását és ennek időbeli alakulását vizsgálják. Ez egyes kérdések tekintetében az értékelések felmérésről felmérésre eltérőek lehetnek. Az adott tendenciák kiigazítását szolgáló **egyéni intézkedések** azonban elégtelennek – ha egyenesen nem kontraproduktívnak – bizonyulhatnak, ha az egyszer egy jelentős politikus által szellemesen „**euródiplomáciának**” nevezett szándék **politikai összértékét** figyelmen kívül hagyjuk.

9.2 Nem fér kétség ahhoz, hogy az euróországokban csakúgy mint az új tagállamokban a közvélemény jelentős részének továbbra is **jelentős fenntartásai vannak a közös valutával szemben.** Az egyes kérdésekre adott összes válaszból mégis az az összbenyomás alakul ki, hogy a negatív válaszok mögött nagyon gyakran **Európa eszméjének elutasítása** rejtőzik. Más szóval: **nem magát az eurót kérdőjelezzük meg, hanem sokkal**

inkább azt, amit az euró a polgár szemszögéből jelent: azt a politikai projektet, amelyet még nem éreznek magukénak, sőt talán el is utasítják, és amely egy fentről bevezetett valutában jut kifejezésre.

9.3 Európa eszméje és az euró mint az eszme konkrét szimbóluma elutasításának okai sokrétűek. Az okok közé sorolható többek között az, hogy – a kormányzatok hivatalos álláspontjától függetlenül – **minden országban vannak olyan politikai mozgalmak és a médiának olyan részei, amelyek szemben állnak az európai projekttel.** Nem ritkán védelmeznek még maguk a **kormányok** is egyértelműen népszerűtlen intézkedéseket azzal, hogy a közös valutát vagy az alapjául szolgáló szabályokat teszik felelőssé. Nehezen mondható meg, hogy ezt a hozzáállást mennyiben lehet valóban elutasításra és mennyiben egyszerűen opportunizmusra visszavezetni. Az azonban biztos, hogy egészen addig **nincs lehetőség európai politikai intézkedésre, amíg azok, akik a hatalmat gyakorolják** – a kormányok, a pártok, a média – **nem érzik magukénak ezt az intézkedést.**

9.4 A civil szervezeteknek ebben a stratégiában döntő szerepük van: olyan átfogó erőt alkotnak, amely közvetlen kapcsolatban van a polgárokkal. Alulról gyakorolhatnak nyomást a hatalmat gyakorló szintekre, és egyúttal felülről lefelé is, a polgárokra. Ezáltal privilegizált és egyidejűleg nagyon felelősségteljes helyzetben vannak, amelynek csak akkor tudnak megfelelni, ha az egyes politikai pozíciókon és nemzeti hovatartozásokon túllépve ugyanazokat a célokat követik. Az EGSZB az egyetlen olyan európai intézmény, amelynek ilyen a profilja, és határozott szándéka, hogy megfeleljen az Európai Bizottsággal és a tagállamok szociális partnereivel való együttműködésben betöltött szerepének.

9.5 Nincs hiány olyan érvekben, amelyekre építve az eurót és az euró révén Európa eszméjét közelebb lehet vinni polgárokhoz: ilyenek az euróövezet gazdasági súlya, az egész világon megjelenő euróbefektetések, az euró tartalékvalutaként való egyre szélesebb körű elterjedése, a pénzügyi szektor hullámzásokkal szembeni védelme, az árstabilitás és a vásárlóerő megőrzéséhez való hozzájárulása. A kifogásokra ellenkérdéssel felelhetnénk: **tegye fel magának mindenki a kérdést, mi történt volna hazájában, ha a nemzeti valuta egymaga került volna szembe a múltbeli és jelenlegi hullámzásokkal – olyan krízissel, amelyek jövőbeli előfordulása sem valószínűtlen.**

9.6 Az euró szélesebb körű elfogadtatásához mindenesetre a legfontosabb kiindulási pont egy olyan gazdasági és szociálpolitika lenne az EU-ban, amely ösztönzi a foglalkoztatást és a jövedelmet, és megfelelő társadalombiztosítási rendszert kínál. A polgárok csak ilyen körülmények között tanulják meg értékelni az európai projektet, és fogadják el következképpen az eurót.

Kelt Brüsszelben, 2008. május 29-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS